

TADEUSZ DOŁĘGA-MOSTOWICZ

Vraciiul. Profesorul Wilczur

VOLUMUL 1

Traducere de Ion Petrică

Editura ORIZONTURI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DOLEGA-MOSTOWICZ, TADEUSZ

Vraciu / Tadeusz Mostowicz ; trad.: Ion Petrică. -
București : Orizonturi, 2016.

2 vol.

ISBN 978-973-736-325-1

Vol. 1. - 2016. - ISBN 978-973-736-326-8

I. Petrică, Ion (trad.)

821.162.1-31=135.1

Corector: *Emilia Leancă*

Tehnoredactor: *Puiu Enache*

Coperta: *Puiu Enache*

Editura ORIZONTURI – București
B-dul Libertății nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20
telefon: 021.317.76.79, 0744.531.333
e-mail: orizonturi@editura-orizonturi.ro

1

In sala de operații era liniște deplină. Din când în când se auzea doar zăngănitul ascuțit al instrumentelor metalice pe placa de sticlă. În aerul încălzit până la treizeci și șapte de grade Celsius stăruiau aroma dulceagă de cloroform și mirosul de sânge, care pătrundeau prin mască umplând plămâni cu un amestec insuportabil. O soră medicală leșinase într-un colț al sălii, dar nimeni dintre cei prezenți nu putea părăsi masa de operație ca să-i vină în ajutor. Nu putea și nici nu voia. Cele trei ajutoare nu-și luau privirile de la rana roșie, deasupra căreia se mișcau încet și parcă stângace mâinile mari ale profesorului Wilczur.

Până și cea mai neînsemnată mișcare a acestor mâini trebuia înțeleasă imediat. Fiecare mormăit ce ieșea din când în când de sub mască însemna o indicație precisă pentru ajutoare și era îndeplinită cât ai clipi din ochi. Era vorba nu numai de viața pacientului, ci de ceva mult mai important, de reușita unei operații dementiale,perate, care putea deveni un nou și mare triumf al chirurgiei, putea spori gloria profesorului, a spitalului și elevilor lui, dar și a întregii științe poloneze.

Profesorul Wilczur opera un mixom al cordului. Ținea inima în mâna stângă și cu mișcări ritmice o masa continuu. Prin mănuașă subțire de cauciuc îi simțea fiecare tresărire, fiecare gălgâit, oricât de neînsemnat ar fi fost el, când valvulele refuzau să-i mai dea ascultare. Atunci, cu degetele amortizate, le silea să lucreze. Operația dura de patruzeci și șase de minute. Doctorul Marczewski,

3

care urmărea pulsul, înfipse pentru a șasea oară acul seringii în camfor și atropină.

În mână dreaptă a profesorului lanțetele și chiuretele licăreau în mișcări scurte. Din fericire, mixomul nu pătrundea adânc în mușchiul inimii, ci forma un con plat, clasic. Viața acestui om putea fi salvată. Numai de-ar mai rezista opt, nouă minute.

Niciunul dintre ei nu s-a-ncumetat, se gândea mândru profesorul.

Da, niciunul, niciun chirurg, nici din Londra, nici din Paris, din Berlin sau Viena. L-au adus la Varșovia, renunțând la glorie și la un onorariu colosal. Iar onorariul însemna construirea unui nou pavilion al spitalului și încă ceva, mai important, vacanța Beatei și a fetiței lor în Insulele Canare. O iarnă întregă. Îi va fi greu fără ele, în schimb lor le va prinde foarte bine. În ultimul timp, nervii Beatei...

Perna roz-vineție a plămânului se umflă spasmodic și se dezumflă brusc. O dată, de două, de trei ori. Bucata de carne vie din mâna stângă a profesorului tresări. Câteva picături de sânge se prelinseră din incizie pe membrana violet. În ochii celor prezenți licări groaza. Se auzi fâsâitul ușor al oxigenului, iar acul pătrunse din nou sub pielea pacientului. Degetele groase ale profesorului se strângeau și se desfăceau ritmic.

În câteva secunde, rana era curățată. Acum firul subțire de ață chirurgicală urma să desăvârșească opera. O cusătură, două, trei. Era incredibil ca aceste mâini uriașe să fie capabile de atâta precizie. Așeză cu băgare de seamă inima la locul ei și câteva clipe o privi atent. Se umfla și se dezumfla în ritm inegal, dar primejdia trecuse. Profesorul se îndreptă și făcu un semn. Doctorul Skórzeń scoase dintre fâșiile de pânză sterilizată partea excizată din peretele toracic. Încă vreo câteva operații indispensabile și profesorul răsuflă ușurat. Restul rămânea în

seama ajutoarelor sale. Putea să aibă totală încredere în ele. Mai dădu câteva indicații și trecu în vestiar.

Aici inspiră cu voluptate aerul curat. Își scoase masca, mănușile și halatul pătate cu sânge și se întinse ca să-și dezmoștească oasele. Ceasul arăta două și treizeci și cinci. Iar întârzia la prânz. Și tocmai într-o zi ca asta. Ce-i drept, Beata știe ce operație importantă are, dar, oricum, întârzierea într-o asemenea zi îi va produce o mare mâhnire. Dimineața, când a plecat de acasă, intenționat nu lăsase să se vadă că ține minte data de astăzi; a opta aniversare a căsătoriei lor. Dar Beata știa că el nu uită. În fiecare an primea câte un cadou frumos, cu fiecare an mai frumos și mai scump, pe măsură ce sporeau celebritatea și averea lui. Cu siguranță că și acum în cabinetul de la parter așteaptă un nou cadou. Blănarul trebuia să-l fi trimis încă de dimineață...

Profesorul se grăbea și se îmbracă repede. Totuși trebuia să mai treacă pe la doi bolnavi de la etajul al doilea și pe la pacientul operat adineauri. Doctorul Skórzeń, care veghea lângă bolnav, raportă scurt:

— Temperatura treizeci și cinci cu nouă, tensiunea o sută paisprezece, pulsul foarte slab cu o ușoară aritmie, între șaiszeci și șaiszeci și șase.

— Slavă Domnului!

Profesorul îi zâmbi.

Tânărul doctor învălui cu o privire plină de admirație statura uriașă și mătăhăloasă a șefului. Fusese studentul lui la Universitate. Câtă vreme profesorul mai făcuse cercetare, îl ajutase la pregătirea materialelor pentru lucrările lui științifice, iar de când și-a deschis un spital propriu, doctorul Skórzeń găsisese aici un salariu bun și un larg câmp de activitate. Poate în sufletul lui regreta că șeful renunțase atât de neașteptat la ambițiile de om de știință, că se mulțumise să rămână un belfer universitar și să facă bani, dar din cauza asta nu-l putea prețui mai puțin. Știa, ca de altfel toată Varșovia, că profesorul nu

o făcea pentru el, că muncea ca un rob, că n-a ezitat niciodată să-și asume răspunderea și adeseori a făcut adevărate minuni, ca aceea de astăzi.

— Sunteți un geniu, domnule profesor, spuse cu convingere.

Profesorul Wilczur râse cu vocea lui joasă și blajină, care dădea atâta liniște și încredere pacienților săi.

— Să nu exagerăm, colega, să nu exagerăm! O să ajungi și dumneata la asta. Recunosc însă că sunt mulțumit, în caz de ceva spune să mă caute la telefon. Deși cred că nu va fi nevoie. Și aș prefera, fiindcă astăzi am... o sărbătoare în familie. Cred că au și telefonat că se arde mâncarea pe foc.

Profesorul nu se înșela. În cabinetul lui, telefonul sunase de câteva ori.

— Vă rog să-i comunicați domnului profesor să vină cât mai repede acasă, spunea servitorul.

— Domnul profesor e în sala de operații, răspundea de fiecare dată, imperturbabil, secretara, domnișoara Janowiczówna.

— Ce naiba înseamnă asediul ăsta? Întrebă medicul-șef Dobraniecki, intrând în cabinet.

Domnișoara Janowiczówna răsuci cilindrul mașinii de scris și scoțând o scrisoare dactilografiată, spuse:

— Astăzi e aniversarea căsătoriei domnului profesor. Ați uitat? Doar aveți invitație la petrecere.

— Ah, așa e. Și sper să fie o distracție agreabilă... La ei întotdeauna muzica-i excelentă, masa rafinată și societatea aleasă.

— Mă mir că ați uitat femeile frumoase, spuse ironic secretara.

— N-am uitat. De vreme ce vei fi și dumneata acolo..., ripostă doctorul.

Obrajii uscăți ai secretarei se îmbujorară. O glumă deplasată. Ridică din umeri.

— Chiar de-aș fi cea mai frumoasă femeie, tot nu m-aș putea aștepta la o atenție din partea dumneavoastră.

Domnișoara Janowiczówna nu-l agrea pe Dobraniecki. Îi plăcea ca bărbat, pentru că era într-adevăr ispititor, cu nasul lui acvilin, cu fruntea înaltă și mândră, pentru că era un excelent chirurg și chiar profesorul îi încredința cele mai dificile operații și-l susținuse să devină conferențiar, dar ea îl considera un carierist calculat, care urmărește un mariaj convenabil. Apoi nu credea în loialitatea lui față de profesor, căruia îi datora, de fapt, totul.

Dobraniecki era destul de abil ca să sesizeze acest resentiment. Cum avea însă obiceiul să nu irite pe nimeni care putea să-i facă vreun rău, oricât de mic, continuă conciliant arătând spre cutia de pe birou.

— Ți-ai luat o haină nouă de blană? Văd cutia de la Porajski.

— Nu sunt eu de Porajski și mai ales de o asemenea blană.

— Chiar „asemenea“?

— Uitați-vă. Zibelină neagră.

— Fiu... fiu... Îi merge bine doamnei Beata, dădu din cap, apoi adăugă: Cel puțin din punct de vedere material...

— Ce vreți să spuneți?

— Nimic.

— Ar trebui să vă fie rușine, izbucni ea. Orice femeie ar putea s-o invidieze pentru un asemenea soț, care o iubește atât de mult.

— Fără îndoială.

Domnișoara Janowiczówna îl fulgeră cu o privire furioasă.

— Are tot ce-și poate visa o femeie! Tinerețe, frumusețe, o fetiță minunată, un soț celebru și stimat de toți, care muncește zi și noapte ca să-i ofere ei confort, belșug, poziție în societate. Și vă asigur, domnule doctor, că ea știe să prețuiască asta!

— Nici eu nu mă îndoiesc, spuse plecându-și ușor capul, dar mai știu că femeile prețuiesc mai presus de orice...

Nu reuși să încheie fraza, fiindcă în cabinet intră doctorul Bang și strigă:

— Uluitor! A reușit! Va trăi!

Începu să relateze cu entuziasm desfășurarea operației la care asistase.

— Numai profesorul nostru s-a putut încumeta la așa ceva!... A arătat ce știe, adăugă domnișoara Janowiczówna.

— Ei, să nu exagerăm, interveni Dobraniecki. Pacienții mei nu sunt întotdeauna lorzi și milionari, poate că nu au întotdeauna șaiszeci de ani, dar istoria cunoaște o serie întreagă de operații pe cord. Chiar și istoria medicinei noastre. Chirurgul varșovian, doctorul Krajewski, și-a câștigat celebritatea mondială exact cu o asemenea operație. Și asta cu treizeci de ani în urmă!

În cabinet se mai adunaseră câteva persoane, lucrători ai spitalului, iar când profesorul își făcu apariția, îl asaltară cu felicitări.

Îi asculta cu un zâmbet de satisfacție pe fața lui mare și roșie, dar trăgea mereu cu ochii la ceas. Trecură însă mai bine de douăzeci de minute, până ajunse jos la limuzina lui mare și neagră.

— Acasă! spuse șoferului și se așeză comod.

Oboseala îi trecea repede. Era sănătos și puternic, și chiar dacă din cauza corpolenței sale arăta ceva mai în vârstă, nu avea decât patruzeci și trei de ani și se simțea încă tânăr. Uneori parcă era un copil. Știa să se rostogolească pe covor împreună cu Mariola, să se joace de-a v-ați ascunselea, nu numai pentru plăcerea ei, ci și pentru a lui.

Beata nu voia să înțeleagă așa ceva, și când îi vedea în asemenea situații, avea în priviri un fel de jenă și de teamă:

— Rafal, zicea, dacă te-ar vedea cineva!

— Poate că m-ar angaja pe post de dădacă, răspundea el râzând.

De fapt aceste momente îl întristau. Beata era, fără îndoială, cea mai bună soție din lume. Îl iubea. Dar de ce îl trata cu atâta respect, cu un fel de venerație? În grija și în atenția ei era ceva liturgic. În primii ani crezuse că-i e teamă de el și a făcut totul să înlăture această teamă. Povestea despre el cele mai năstrușnice lucruri, îi destăinuia erorile lui, aventurile compromițătoare din timpul studenției, se străduia să-i scoată din căpșor până și cea mai neînsemnată idee că nu ar fi întru totul egali. Dimpotrivă, la fiecare pas sublinia că trăiește numai pentru ea, că muncește numai pentru ea și că numai datorită ei este fericit. De fapt acesta era purul adevăr.

O iubea pe Beata nespun de mult și era convins că ea îl răsplătește cu aceeași dragoste, deși mai tăcută, mai puțin impulsivă. Dintotdeauna ea a fost delicată și gingașă ca o floare. Întotdeauna a avut pentru el un zâmbet, un cuvânt bun. Și ar fi fost convins că nu putea fi altfel, dacă n-ar fi văzut-o adeseori binedispusă, explodând în cascade de râs, glumeață și cochetă, de fiecare dată însă când era înconjurată de tineret și de fiecare dată când știa că el nu o vede. Se dădea peste cap s-o convingă că el este mai dispus decât ceilalți, cei mai tineri, să accepte distracțiile lipsite de griji, dar în zadar. În sfârșit, cu timpul, s-a împăcat și cu gândul acesta, a renunțat la pretenția de a-și spori fericirea și așa nespun de mare.

A venit și a opta aniversare a căsătoriei lor, a opta aniversare a unei conviețuiri netulburate nici de cel mai mărunț conflict, nici de cea mai mărunță neînțelegere sau de o umbră de neîncredere, în schimb, de atâtea ori luminată de mii de clipe și ore de bucurii de dezmierdări, de mărturisiri...

De mărturisiri... De fapt numai el îi mărturisea sentimentele, gândurile, planurile sale. Beata nu știa s-o facă,

sau poate că viața ei interioară era prea uniformă, prea simplă... Poate — și Wilczur își reproșa această formulare — e prea săracă. Socotea că o jignește, că o nedreptățește pe Beata gândind astfel despre ea. Dar dacă așa era într-adevăr, cu atât mai mare era tandrețea care-i umplea inima.

„O năucesc, o amețesc, își spunea el. Ea este atât de inteligentă și atât de sensibilă. E iritată și înspăimântată fiindcă nu vrea să arate că grijile ei sunt atât de mărunte, de cotidiene, de terne.“

Ajuns la o asemenea concluzie, se străduia să compenseze această nedreaptă disproporție. Pătrundea cu cea mai mare prudență și grijă în treburile casei, se interesa de toaletele ei, de parfumuri, prelua fiecare cuvânt referitor la distracția sau la aranjarea camerei copilului și îl analiza cu atâta preocupare de parcă era vorba de lucruri cu adevărat importante.

Și pentru el chiar erau mai importante decât oricare altele, de vreme ce era convins că fericirea trebuie îngrijită cu cea mai mare delicatețe, de vreme ce înțelesese că în puținele ore răpitate muncii, pe care le dăruia Beatei, trebuia să ofere un conținut cât mai bogat, cât mai multă căldură...

Automobilul se opri în fața unei vile albe, frumoase, fără îndoială cea mai frumoasă de pe Aleea cu liliaci și una dintre cele mai elegante din Varșovia.

Profesorul Wilczur sări din mașină, fără să mai aștepte ca șoferul să-i deschidă portiera, luă din brațele lui cutia cu haina de blană, traversă repede trotuarul și străbătu aleea parcului. Își deschise singur ușa și o închise cât mai ușor. Voia să-i facă Beatei o surpriză pe care o plănuse acum o oră, când, aplecat asupra toracelui deschis al pacientului, urmărea traseele complicate ale aortelor și venelor.

În hol îl găsi însă numai pe Bronislaw și pe bătrâna menajeră Michalowa. Pesemne că Beata era prost dispusă

din cauza întârzierii lui, fiindcă cei doi aveau niște mutre pleoștite și se vedea cât de colo că-l așteptau. Asta-i încurca profesorului planurile, așa că le făcu semn cu mâna să plece.

Cu toate acestea, Bronislaw spuse:

— Domnule profesor...

— Ssst! îl întrerupse Wilczur și încruntându-și sprâncenele adăugă în șoaptă: ia paltonul!

Servitorul mai încercă să spună ceva, dar mișcă doar buzele și-i ajută profesorului să se dezbrace.

Wilczur deschise repede cutia, scoase din ea o haină frumoasă dintr-o blană neagră, lucioasă, cu părul lung, mățâsos, și-o aruncă pe umeri, își puse pe cap gluga cu cele două codițe atârând poznaș, iar pe mână manșonul, apoi se privi fericit în oglindă: arăta ridicol.

Aruncă o privire spre servitori, să vadă ce impresie le făcea, dar în ochii menajerei și ai servitorului nu întâlni decât oprobriu.

„Proștii“, își spuse.

— Domnule profesor... începu iar Bronislaw, în timp ce Michalowa își trecea greutatea trupului de pe un picior pe altul.

— Gura! șopti și, trecând pe lângă ei, deschise ușa salonului.

Se aștepta s-o găsească pe Beata împreună cu micuța lor în camera roz sau în budoar.

Străbătu dormitorul, budoarul, camera copilului. Nu erau. Se întoarse și se uită în cabinet. Nici aici nu era nimeni. În sufragerie, pe masa încărcată cu flori, strălucind de auriul porțelanurilor și de cristaluri, erau două tacâmuri. Mariola și miss Tholereed luau de obicei masa mai devreme. În dreptul ușii deschise a bufetului stătea camerista. Avea fața plânsă și ochii umflați.

— Unde-i doamna? întrebă îngrijorat.

În loc de răspuns, fata izbucni în plâns.

— Ce-i? Ce s-a-ntâmpat? strigă fără să-și mai stăpânească vocea. Îl sugruma presimțirea unei nenorociri.

Menajera și Bronislaw se furișară în sufragerie și se opriră tăcuți lângă perete. Își trecu privirile îngrozite peste chipurile lor și strigă disperat:

— Unde-i doamna?

Deodată privirea i se opri pe masă. Lângă tacâmul lui era un plic sprijinit de păhărelul zvelt de cristal. Un plic bleu cu marginile argintate.

Inima i se strânse brusc și simți cum se învârte totul cu el. Nu înțelegea încă nimic, nu știa nimic. Întinse mâna și luă scrisoarea care i se părea țeapănă și moartă. O vreme o ținu între degete. Pe coperta adresată lui, recunoscuse scrisul Beatei. Litere mari, colțuroase.

O deschise și începu să citească:

Dragă Rafal. Nu știu dacă vei reuși să mă ierți vreodată că plec...

Cuvintele începură să-i tremure și să i se rotească în fața ochilor. În plămâni îi lipsea aerul, pe frunte îi apăroră broboane de sudoare.

— Unde este? strigă cu vocea sugrumată. Unde este?

— Doamna a plecat împreună cu domnișoara, bâigui șoptit menajera.

— Minți! tună Wilczur. Nu-i adevărat!

— Chiar eu am chemat taximetrul..., confirmă cu vocea gravă Bronislaw, iar după o pauză, adăugă: și am coborât valizele. Două valize...

Profesorul intră împleticindu-se în cabinetul de alături, închise ușa în urma lui și se sprijini de ea. Încercă să citească scrisoarea până la capăt, dar trecu multă vreme până reuși să-i înțeleagă conținutul.

Nu știu dacă vei reuși să mă ierți vreodată că plec. Procedez odios nedreptățindu-te pentru marea ta bună-tate, pe care n-am s-o uit niciodată. Dar n-am mai putut rămâne. Îți jur că altă soluție nu putea fi decât moartea. Eu însă nu sunt decât o femeie slabă și nefericită. Nu am putut face un gest eroic. De luni de zile m-am luptat cu acest gând. Poate că nu voi fi niciodată fericită, poate că nu voi cunoaște niciodată liniștea. Dar nu aveam dreptul s-o lipsesc pe Mariola noastră de mine... și pe el.

Scriu haotic, dar mi-e greu să-mi adun gândurile. Astăzi e aniversarea căsătoriei noastre. Știu, dragă Rafal, că mi-ai pregătit un cadou! Ar fi necinstit dacă l-aș primi acum, când m-am hotărât irevocabil să plec.

M-am îndrăgostit, Rafal. Iar această dragoste e mai puternică decât mine. Mai puternică decât toate sentimentele pe care le nutresc și le-am nutrit întotdeauna pentru tine, de la recunoștința nețărnută până la cea mai profundă stimă și admirație, de la afecțiunea sinceră până la obișnuință. Din păcate, nu te-am iubit niciodată, dar am aflat asta abia când l-am întâlnit pe Janek.

Plec departe și ai milă de mine, nu mă căuta! Te împlor, fie-ți milă de mine! Știu că ești mărinimos și nespus de bun. Nu te rog să mă ierți, Rafael. Nu merit iertare și-mi dau seama că ai dreptul să mă urăști și să mă disprețuiești.

N-am fost niciodată vrednică de tine. N-am reușit niciodată să mă ridic la nivelul tău. O știi foarte bine și numai bunătații tale îi datorez faptul că te-ai străduit întotdeauna să nu-mi arăți acest lucru, ceea ce însă era pentru mine nespus de umilitor și de chinuitor. Mi-ai oferit bunăstare, m-ai înconjurat cu oameni din sfera ta. M-ai copleșit cu cadouri scumpe. Se vede însă că eu nu eram făcută pentru o asemenea viață. Mă chinuiam și societatea aleasă, și bogăția, și celebritatea ta și... platitudinea mea în comparație cu tine.